

1981 APR 1 9

MEGŐRIZNI A TERMÉSZETET

Beszélgetés Holdas Sándorral, a Fővárosi Állat- és Növénykert főigazgatójával

— Feltett szándékom volt ebben a beszélgetésben kerülni az Állatkerttel kapcsolatban csábító kuriozitásokat. Azokról amúgy is gyakran beszámol a sajtó. Mégis, mielőtt leültünk volna itt, az irodájában, igazán különleges eseményt nézhettem végig önnel együtt: az alattólövedékekkel elkábított Szonya nevű elefánt pedikűrözését, aminél vagy tucatszai ápoló, több fehér köpenyes állatorvos, sőt egy filmes forgatócsoport működött közre. Mindenki nagyon összehangoltan végezte a dolgát, de a vibráló feszültség észrevehetően kiült az arcokra.

— Teljesen érthető módon, hiszen egy ilyen művelet nálunk sem mindennapos. Ennek a nagy értéket képviselő állatnak a körmei — amelyek természetes körülmények között maguktól kopnak — annyira megnöttek, hogy már járni is alig tudott. A gondot az okozta, hogy nagyon idős, ezért félt volt, hogy esetleg nem tér magához a kábítás után. Ezért állandóan ellenőriztük a szív működését, a légzését, és erősítő anyagot fecskendeztünk a vénájába. Szerencsére, úgy néz ki, Szonya átvészelte az „operációt”. Az igazsághoz tartozik, hogy nálunk — növény- és állattartó nagyüzem — naponta adódnak hasonló feladatok, ha nem is ilyen „súlyosak”, mint az elefánt esetében.

— Nagyüzemet említett. Az Állatkert azonban mégis, és a külső szemlélő számára elsősorban — hadd mondjam így — sajátos közgyűjtemény: a növényi és az állati világ élő bemutatóhelye. Hatalmas a népszerűsége. Az utóbbi években kétmillió körül állandósult látogatóinak száma, pedig tudjuk, hogy alapításakor 50 ezer nézőre méretezték, s ráadásul akkori 16 hektáros területe mostanra 11-re szűkült. Az Európában ötödik, s az idén 115 éves intézmény eb-

ből adódó sok gondjáról az utóbbi időben többször is hallottunk. Hogyan birkóznak meg velük?

— Nehezen. Új állatkert kellene, de bizonyos, hogy ebben a században — pénzügyi okok folytán — még itt maradunk a Városligetben. Több terv is volt, hogy hol épüljön meg az új. Pillanatnyilag a legkézenfekvőbb megoldásnak a békásmegyeri lakótelep mögötti, a Dunával határos, százhektáros szabad terület tetszik. Itt minden tekintetben korszerű kert épülhetne: az állattartás és az ismeretterjesztés-közművelődés oldaláról nézve is. Az állatokat természetes környezetükhöz nagyon közelítő módon, szabadon, ketrec nélkül mutatgatnánk be és tarthatnánk. Megfelelő lehetőségünk volna az állomány szaporítására, tenyésztésére, ami számunkra létkérdés, hiszen az Állatkert cserealapon gazdagszik — vásárlásra csekély a pénzünk. Jelenleg tehát területet szeretnénk foglalni a leendő Zoo számára, reméljük, a főváros új távlati fejlesztési terve tartalmazni fogja elképzelésünket.

Addig itt kell működtetni, óvni és fenntartani a 70 objektum állagát, felújítást végezni, alkalmanként újat építeni a használhatatlanok helyett. Ebben a legfőbb akadályozó tényező, hogy a kert egész területét műemlékileg védetté nyilvánították. Ez sokszor értelmetlenül megköti a kezünket, hosszas és felesleges proceduráknak vagyunk kitéve, ha bármit építeni, felújítani vagy akár csak egyetlen korhadt fát kivágni szeretnénk. Jellemző példa: a madárházat rossz állaga miatt évek óta zárva tartjuk. Műemléki igényű felújítása 20 millióba kerülne, de ha erre még adna is valaki nekünk pénzt, és kivitelező is akadna, akkor is csak az eredeti épületet kapnánk vissza, amely állattartási és bemutatási szempontból már

akkor elavult volt, amikor a század első évtizedeiben megépült. Hasonló összegből ötször ekkora korszerű madárház kitelne. És még sok hasonló példát mondhatnék. Ezzel semmiképpen sem akarom lebecsülni a nagy részben Kós Károly által tervezett egyéni hangulatú létesítmények értékét és azt a nagy vonzerőt, amit szépségükkel a látogatókra, úgy is, mint a fővárosi látkép elemei, gyakorolnak. De nekünk, érthetően, más szempontjaink is vannak.

— Mindezek ellenére, úgy tetszik, a nehézségek nem kedvetlenítették el az állatkerti szakembereket. Az utóbbi négy-öt évben például az ismeretterjesztő munka több új, eleven formáját hozott a meg.

— Azt mondhatom, az intézmény jellege eleve olyan, hogy erre jó lehetőséget ad. Sajátos a helyzetünk, amennyiben a növény- és az állatvilág szinte teljes fejlődéstörténetét és szinte megszakítatlan folyamatoságában tudjuk bemutatni. Hogy ennek milyen óriási szerepe van az ismeretterjesztésben, és egyáltalán a korszerű világnézet kialakításában, azzal tisztában vagyunk.

A legáltalánosabb, mindenkinek szóló tájékoztatáson túl — feliratok, összehasonlító táblázatok, például a majomfajták és az emberi kéz lenyomatairól készült — fokozott figyelmet fordítunk az egyes témák iránt nagyobbban érdeklődők kiszolgálására. A biológiai ismeretterjesztés elmélyítésére vezettük be az ún. élővilág-órát: előre megbeszélte rend szerint a BKV buszaival díjmentesen szállítjuk ide a jelentkező budapesti iskolásokat, akiket közművelődési osztályunk hat pedagógusa kalauzol. Az idén 30 ezer gyerekre számítunk. Legújabbban — mivel olyan nagy a túljelentkezés — a biológiatanárokat képezzük ki az ilyen órák megtartására.

ra. Számukra jelentettük meg a nálunk látható *Magyarország madárvilága* című kiállítás szakmai vezetőjét is. Évente nyolc-kilenc diákszakírt indítunk 15–20 hallgatónal. Ezekbe szigorú felvételi vizsga után kerülhetnek be a jelentkezők — alapkövetelmény a jórendűség és biológiából a jeles osztályzat. Szélesebb körű az időről időre megrendezett állatkerti vetélkedő: a két évvel ezelőtti ötezer kisiskolás vett részt, az idei májusban kerül sorra, erre hasonló létszámban jelentkeztek az iskolák öt-öt tagú csapatokkal. A győztesek jutalma: tanulmányút valamelyik külföldi állatkertbe. De említhetem még a különböző rajz-, fotó- és írásbeli pályázatokat, a Barlang Moziban és az előadótermeinkben folyó film- és diavetítéseket, a kiállításokat, az élménybeszámolókat, az Állatkert baráti körének tevékenységét, az egyetemi hallgatóknak, főiskolásoknak, gimnazistáknak szervezett programokat, a nekik nyújtott segítséget stb.

— Három éve dolgozik itt, a tudományos kutatómunkát cserélte fel az Állatkert főigazgatói székével. A kis-

állattenyésztés, azon belül a prémésállatok tenyésztésének nemzetközileg is elismert szaktekinthelye. Egyik kezdeményezője volt a hazai nagyüzemi nyúltenyésztésnek, doktori disszertációját is ebből írta. Nem sajnálta feladni a kutatómunkát?

— Először is, nem kellett feladnom, továbbra is aktívan közreműködöm ezen a területen. A házinyúl, például, az egyik takarmányállatunk, itt a kerten belül tenyésztjük, tehát a kísérletezést itt is folytathatom. Másrészt az utóbbi 10–15 évben világhíresség lett, hogy bizonyos alapvetési tevékenységeket előszeretettel ruháznak az állatkertekre. Azért is, mert az ilyen — mind költségesebb — vizsgálódásokhoz az állatkertben minden adva van: növényi és állati bázis, meg a szakember. Ugyanakkor a termeléssel közvetlenül összefüggő kutatás mindinkább szakosodik, részterületeket ölel fel, így a legalább olyan fontos alapvetésekre kevesebb energia marad.

Konkrétan ilyen alapvetési terület lehet esetünkben a közreműködés a kihalt állatfajták megmentésében. Nem elegendő ugyanis, hogy rezervátumokat hozunk létre az ilyenek számára, hanem aktívan segíteni is kell a fennmaradási, újratermelőési folyamatot. Ilyen valósult meg európai összefogással például a szibériai tigris, az európai bölény esetében, vagy, hogy „házi” példát hozzak: a nálunk már kipusztult holló újrahonosításában. Ez úgy kezdődött el, hogy itt a kerten volt még egy idős hollópárunk, amelynek a fiókáit felneveltük, majd a Pilisi Erdőgazdaság megfelelő területén fokozatosan visszaszoktattuk a természetes életmódhoz. Hat-hét éve folyik ez a munka, s ma már negyven hollópárunk éldegél a természetben. És hasonló feladatunk számtalan van, lesz is. Hiszek benne, hogy a szakember számára nem lehet szebb, humánusabb feladat, mint közreműködni a természet megőrzésében, s ezáltal hozzájárulni az ember megőrzéséhez is.

Tripolszky László